UCHWAŁA Nr IV/26/18
RADY GMINY GRABÓW
z dnia 19 grudnia 2018 roku

w sprawie uchwalenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Grabów na lata 2018 – 2026

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2018 r. poz. 994, poz. 1000, poz. 1349, poz. 1432), w związku z art. 17 ust. 1 pkt 1 oraz art. 110 ust. 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1508, poz. 1693), uchwala się, co następuje:

§ 1. Uchwala się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Grabów na lata 2018- 2026, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Grabów .

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
Józef Dudowski

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr IV/26/18
Rady Gminy Grabów
z dnia 19 grudnia 2018 roku

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY GRABÓW NA LATA 2018 - 2026

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE

. 1. Uwarunkowania prawne opracowania Strategii

2. Zgodność Strategii z innymi dokumentami strategicznymi

CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO - ANALITYCZNA

1. Położenie, powierzchnia, podział administracyjny Gminy Grabów
2. Ludność Gminy Grabów

2.1. Demografia

2.2. Przyrost naturalny

2.3.Struktura ludności

2.4. Migracja

2.5. Wykształcenie ludności

2.6. Poziom zamożności społeczeństwa gminy

3. Gospodarka Gminy Grabów

3.1. Rolnictwo w Gminie Grabów

3.2. Podmioty gospodarcze w Gminie Grabów

4. Infrastruktura społeczna

4.1. Rynek pracy

4.2. Bezrobocie

4.3. Edukacja, kultura, sport i turystyka

4.4. Służba zdrowia

4.5. Pomoc społeczna

4.6. Problemy społeczne wymagające wyszczególnienia

5. Analiza SWOT

CZĘŚĆ PROGRAMOWA

1. Misja Gminy Grabów w sferze polityki społecznej
2. Cele strategiczne, szczegółowe i kierunki działań

ZARZĄDZANIE STRATEGIĄ

1. Propozycja źródeł finansowania i harmonogram realizacji Strategii
2. Wskaźniki monitoringu stopnia realizacji Strategii oraz prognoza zmian
3. System wdrażania i zarządzania Strategią
4. Zmiany w strategii
5. Uwagi końcowe

WPROWADZENIE

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest wieloletnim dokumentem programowym, na bazie którego w perspektywie 9 lat będzie realizowana polityka społeczna w Gminie Grabów.

Strategia to usystematyzowana, długoterminowa i perspektywiczna koncepcja polityki społecznej, mająca na celu objęcie wsparciem osoby zagrożone lub dotknięte wykluczeniem społecznym oraz stworzenie optymalnych warunków dla funkcjonowania społeczności lokalnej. Wskazuje na kluczowe kwestie społeczne, z jakimi borykają się mieszkańcy Gminy Grabów, na ich niezaspokojone potrzeby oraz wytacza kierunki działań na rzecz niwelowania niekorzystnych zjawisk.

Głównym zadaniem strategii jest wyrównanie szans społecznych mieszkańców gminy dzięki efektywnej współpracy wszystkich partnerów działających w obszarze polityki społecznej.

Dobrem nadrzędnym Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest człowiek – jego potrzeby zarówno w kontekście indywidualnym, jak i społecznym. Priorytetem strategii jest umacnianie solidarności i więzi międzyludzkich, poprawa bezpieczeństwa socjalnego i publicznego mieszkańców Gminy Grabów.

Strategia jest z założenia dokumentem planistycznym o dużym stopniu ogólności, nie jest zamkniętym katalogiem działań. Zarówno jej konstrukcja, jak i forma prawna pozwolą na bieżącą ewaluację przyjętych priorytetów, jak i ocenę podejmowanych działań celem ich ewentualnej korekty.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem uchwalanym przez Radę Gminy, określającym najważniejsze działania mające na celu ciągły rozwój gminy oraz przewidywane efekty tych działań.

Samorząd gminny wytycza i zatwierdza działania – wykonalne technicznie, realne ekonomiczne i akceptowalne społecznie, ale nie może pozostać jedynym ich realizatorem. Warunkiem powodzenia jest współpraca władz samorządowych przy realizacji zamierzeń zawartych w Strategii z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się polityką społeczną oraz takimi instytucjami jak oświata, służba zdrowia itp.

W celu kompleksowego i prawidłowego przygotowania Strategii został powołany przez Wójta Gminy Grabów Zarządzeniem Nr 222/17 z dnia 02.05.2017 r. Zespół ds. opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grabów na lata 2018-2026 w składzie:

1. Przewodnicząca – Jadwiga Soja
2. Członkowie - Małgorzata Głębocka
3. - Mariusz Jagielski
4. - Anna Wasiak
5. - Grażyna Kuleczko
6. - Małgorzata Biskupska
7. - Mariusz Brząkała
8. - Paulina Maciejewska
9. - Anna Nowakowska
10. - Renata Hodorowicz
11. - Jarosław Pucek

1. UWARUNKOWANIA PRAWNE OPRACOWANIA STRATEGII

Podstawą opracowania niniejszej strategii jest ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r. poz. 1058 ze zm.), a dokładnie jej art. 17 ust. 1 pkt 1 stanowiący, iż do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Umiejscowienie obowiązku opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych w ustawie o pomocy społecznej nie oznacza, iż winna ona skupiać się jedynie na rozwiązywaniu problemów z zakresu pomocy społecznej, ale obejmować wszystkie obszary polityki społecznej mające wpływ na poprawę funkcjonowania lokalnej społeczności. Na treść i realizację strategii mają więc wpływ także inne akty prawne, należą do nich w szczególności:

- ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2018 r. poz. 994 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 2077 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2018 r. poz. 395 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1260 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2096 z późn. zm.);

- ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 z późn. zm.) oraz aktów wykonawczych do tej ustawy;
- ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1778 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1510 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 2220);
- ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2018 r. poz. 554 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390);
- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 998 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2017 r. poz. 2092 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2017 r. poz. 1832 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1878 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (t.j.: Dz. U. z 2018 r. poz. 1000 z późn. zm.);
- obwieszczenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu uchwały Nr 221 Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania" na lata 2014–2020" (M.P. z 2015 r. poz. 821);
- ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2018 r. poz.1314 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2018 r. poz. 1457 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2018 r. poz. 755 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2017 r. poz. 180);

- ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2018 r. poz.2134);
- ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem" (Dz. U. z 2016 r. poz. 1860 z późn. zm.);
- innych aktów prawnych dotyczących jego działalności.

2. ZGODNOŚĆ STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Opracowując Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grabów na lata 2018-2026 uwzględniono dokumenty strategiczne regulujące działania w przedmiotowym obszarze na szczeblu lokalnym i regionalnym.

Strategia koresponduje z takimi dokumentami programowymi jak:

- Strategia Wojewódzka w Zakresie Polityki Społecznej na lata 2007 – 2020

Celem strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej jest zaplanowanie i realizowanie w praktyce wyznaczonych założeń rozwiązywania własnych problemów społecznych w regionie łódzkim. Należy to rozumieć jako cele strategiczne i operacyjne oraz praktyczne działania, zmierzające do osiągnięcia misji Samorządu Województwa Łódzkiego w dziedzinie polityki społecznej. Strategia polityki społecznej jest więc długofalową koncepcją działania w zakresie polityki społecznej, która zawiera założenia strategiczne w 11 postaci celów wynikających z sytuacji społeczno-gospodarczej i potrzeb mieszkańców oraz uwarunkowań zewnętrznych. Wskazuje jednocześnie środki realizacji założonych celów. Ukierunkowana jest na osiągnięcie postępu społecznego. Dzięki strategii będą jasno sprecyzowane priorytety oraz założenia polityki społecznej w regionie. Jednocześnie zostaną ustalone i wdrożone programy wojewódzkie potrzebne do osiągnięcia wyznaczonych celów w ramach realizacji wskazanych działań. Wojewódzka strategia jest zgodna z celami Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju - „zbudowanie zintegrowanego systemu polityki państwa prowadzącej do ułatwienia wszystkim obywatelom równego dostępu do praw społecznych, poprawy warunków powstawania i funkcjonowania rodzin oraz wsparcia grup i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym przy zapewnieniu demokratycznego współuczestnictwa obywateli". Strategia Polityki Społecznej Województwa Łódzkiego jest wyznacznikiem zakresu i formy strategii rozwiązywania problemów społecznych na poziomie powiatu i gminy. Stanowi punkt odniesienia dla wyboru priorytetów i kierunków działań strategii lokalnych. Jednocześnie jest integralną częścią Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego w obszarze – polityka społeczna, społeczeństwo obywatelskie.

Na podstawie wyznaczonych priorytetów polityki społecznej województwa łódzkiego oraz misji przyjęto następujące cele strategiczne:

Cel strategiczny 1:

Wdrażanie aktywnej polityki społecznej

Cel strategiczny 2:

Systemowa pomoc osobom i rodzinom

Cel strategiczny 3:

Tworzenie warunków sprzyjających uczestnictwu w życiu społecznym osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym

Cel strategiczny 4:

Zapobieganie i przeciwdziałanie problemom uzależnień

Cel strategiczny 5:

Zwiększenie samodzielnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych

Cel strategiczny 6:

Propagowanie aktywnego trybu życia i wsparcia osób w wieku poprodukcyjnym.

- **Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Łęczyckiego**

Obowiązek opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z art. 19 ust.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, który mówi że do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspieranie osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Strategia powiatu łęczyckiego jest kluczowy dokument zwierający szereg niezbędnych rozwiązań wynikających z ustawy. Wyznaczono sześć kierunków działań, w których wymieniono następujące zadania do realizacji:

Kierunek 1. Tworzenie warunków organizacyjno-informacyjnych do realizacji zadań pomocy społecznej.

- Współpraca z instytucjami i organizacjami pomocy społecznej;
- Informacja o zadaniach PCPR i OPS.

Kierunek 2. Wsparcie rodzin w kryzysie

- Utworzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej;
- Działalność Ośrodka interwencji Kryzysowej;
- Utworzenie Punktu Interwencji Kryzysowej;

Kierunek 3. Ośrodki wsparcia.

- Propagowanie utrzymania osoby (osób) w środowisku.

Kierunek 4. Pomoc dziecku i rodzinie.

- Organizowanie poradnictwa rodzinnego;
- Zapewnienie rodzinnej Opieki zastępczej;

Kierunek 5. Działania zmierzające do ograniczania patologii i uzależnień.

- Pomoc rodzinie z problemem alkoholowym;
- Stworzenie systemu profilaktyki uzależnień;

Kierunek 6. Pomoc osobom niepełnosprawnym.

- Opieka nad dziećmi i młodzieżą niepełnosprawną;
- Opieka nad osobą starszą niepełnosprawną;

CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO-ANALITYCZNA

1. Położenie, powierzchnia, podział administracyjny Gminy Grabów

Gmina Grabów jest jednostką samorządu terytorialnego leżącą w północno – zachodniej części województwa łódzkiego, na terenie powiatu łęczyckiego. W granicach administracyjnych powiatu łęczyckiego zajmuje jego południowo – środkową część.

Gmina ta graniczy od północnego zachodu z gminami: Dąbie, Olszówka, Kłodawa i Chodów położonymi na obszarze woj. wielkopolskiego, a od strony południowego wschodu z gminami: Świnice Wareckie, Łęczyca i Daszyna należącymi do woj. łódzkiego. Gmina Grabów leży zatem na północno-zachodniej krawędzi województwa łódzkiego.

Powierzchnia Gminy Grabów wynosi 156 km^2 i pod tym względem gmina zajmuje pierwsze miejsce w powiecie. W tabeli nr 1. przedstawiono sieć osadniczą gminy na tle województwa, powiatu oraz innych gmin powiatu łęczyckiego.

Tabela nr 1. Sieć osadnicza gminy Grabów na tle województwa, powiatu i gmin powiatu łęczyckiego

L.p.	Jednostka organizacyjna	Powierzchnia		Sołectwa	Miejscowości
		km^2	Udział % w powierzchni województwa		ogółem
1	Województwo łódzkie	18 219	100,00	3 490	**5 062**
2	Powiat łęczycki	773	4,24	186	**278**
3	Miasto Łęczyca	9	0,05	-	**1**
4	Daszyna	81	0,44	20	**34**
5	Góra Świętej Małgorzaty	90	0,49	20	**29**
6	**Grabów**	**156**	**0,86**	**40**	**73**
7	Łęczyca	151	0,83	36	47
8	Piątek	133	0,73	33	**45**
9	Świnice Warckie	93	0,51	22	**33**
10	Witonia	60	0,33	15	**24**

Źródło: dane GUS oraz Urzędu Gminy w Grabowie

Gmina liczy 40 sołectw, które zostały wyszczególnione w tabeli nr 2.

Tabela nr 2. Wykaz sołectw w gminie Grabów wraz z miejscowościami wchodzącymi w ich obszar

l.p.	Nazwa sołectwa	Miejscowości wchodzące w skład sołectwa
1	Besiekiery	Besiekiery,Srebrna PGR, Rybnik, Janów
2	Biała Góra	Biała Góra, Bugaj, Kobyle
3	Borów	Borów
4	Borucice	Borucice, Szłapy
5	Bowętów	Bowętów, Kliny
6	Brudzeń	Brudzeń
7	Budki	Budki
8	Byszew	Byszew
9	Chorki	Chorki
10	Gać	Gać
11	Golbice	Golbice
12	Grabów Kolonia	Grabów Kolonia
13	Grabów Osada	Grabów Osada
14	Goszczędza	Goszczędza, Celinów
15	Jastrzębia	Jastrzębia, Kępina
16	Jaworów	Jaworów, Pociecha, Potrzasków
17	Kadzidłowa	Kadzidłowa,Kadzidłowa Adamów,Kadzidłowa Borki, Kadzidłowa Brzezinka, Kadzidłowa Grabinka, Kadzidłowa Karolewo
18	Kotków	Kotków, Kotków PGR, Kotków Wymysłów
19	Kurzjama	Kurzjama
20	Ksawerów	Ksawerów, Ksawerówek
21	Leszno	Leszno
22	Nagórki	Nagórki
23	Nowa Sobótka	Nowa Sobótka
24	Nowy Besk	Nowy Besk
25	Odechów	Odechów, Odechówek, Filipów
26	Ostrówek	Ostrówek, Ostrówek Kontrewers, Pokrzywnia
27	Piaski	Piaski
28	Pieczew	Pieczew
29	Piotrkówek	Piotrkówek, Nowa Wieś
30	Radzyń	Radzyń
31	Sławęcin	Sławęcin
32	Stara Sobótka	Stara Sobótka, Rochów
33	Stary Besk	Stary Besk
34	Smolice	Smolice
35	Smardzew	Smardzew
36	Srebrna	Srebrna, Olszewa, Aleksandrówek
37	Sobótka Kolonia	Sobótka Kolonia
38	Wygorzele	Wygorzele, Rochówek
39	Żaczki	Żaczki, Łyżki, Pusta Wieś
40	Żrebięta	Źrebięta, Jamy, Polamy, Stanisławki

Źródło: dane Urzędu Gminy w Grabowie

2. Ludność Gminy Grabów
2.1.Demografia

Według danych GUS Gmina Grabów liczy 6055 mieszkańców (stan na 31.12. 2017 r.)

W roku 2013 gminę zamieszkiwało 6176 osób, w 2014 roku– 6127 osób, w 2015 roku – 6122 osób, w 2016 roku - 6086 osób, w 2017 roku - 6055 osób.

Średnia gęstość zaludnienia gminy wynosi 40 os./km^2.

W latach 2013 – 2017 zauważamy spadek liczby ludności w gminie. Zjawisko to obrazuje tabela nr 3 i tabela nr 4. Notowany spadek ludności jest zjawiskiem niekorzystnym dla przyszłego rozwoju populacji mieszkańców tego rejonu.

Tabela nr 3. Ludność w gminie Grabów

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba mieszkańców	6176	6127	6122	6086	6055

Źródło: dane GUS

Tabela nr 4. Zmiana liczby ludności w latach 2013 - 2017 w gminie Grabów i powiecie łęczyckim

Liczba ludności ogółem	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	2017
Powiat łęczycki	51673	51323	51026	50769	50527
Gm. Grabów	6176	6127	6122	6086	6055

Źródło: dane GUS

2.2. **Przyrost naturalny**

Kolejnym istotnym czynnikiem dla oceny sytuacji demograficznej gminy jest przyrost naturalny.

Tabela nr 5. Przyrost naturalny w gminie Grabów w latach 2012-2017

Lata	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**
Przyrost naturalny	-20	-33	-47	-22	-13	-35
Na 1000 mieszkańców	-3,2	-5,3	-7,7	-3,6	x	-5,78

Źródło: dane GUS

Na terenie Gminy Grabów wskaźnik ten jest od dłuższego czasu ujemny. Malejący przyrost naturalny jest zjawiskiem niekorzystnym dla struktury wiekowej populacji gminy, ponieważ prowadzi do starzenia się społeczeństwa.

2.3. **Struktura ludności**

Struktura ludności według płci i wieku stanowi podstawę większości analiz demograficznych, determinuje ona bowiem w poważnym stopniu kształtowanie się przyszłych trendów w zakresie płodności i umieralności. Stanowi podstawę do określania wielu społeczno - ekonomicznych konsekwencji, takich jak: zapotrzebowanie na miejsca w szkołach, nowe miejsca pracy, oszacowanie przyszłej liczby małżeństw i związanych z tym przyszłych potrzeb mieszkaniowych, oszacowanie liczby osób wkraczających w wiek emerytalny itp.

Według stanu na 31 grudnia 2017 roku, grupą dominującą wśród mieszkańców gminy są mężczyźni - 3021 w stosunku do 3034 kobiet.

Tabela nr 6. Ludność Gminy Grabów zameldowanych na pobyt stały według grup wiekowych i płci na dzień 31 grudnia 2017.

Grupa wiekowa	**Kobiety**	**Mężczyźni**	**Ogółem**
0-15	428	457	885
16-64	1845	2060	3905
65 i więcej	717	492	1209
Ogółem	2990	3009	5999

Źródło: dane GUS

W strukturze wieku ludności można wyróżnić trzy podstawowe kategorie, które są istotne z punktu widzenia rynku pracy i zasobów siły roboczej:

- ludność w wieku przedprodukcyjnym, tj. w wieku od 0 do 17 lat;
- ludność w wieku produkcyjnym, w tym kobiety od 18 do 60 lat i mężczyźni od 18 do 65 lat;;
- ludność w wieku poprodukcyjnym, w tym kobiety od 60 lat i więcej, a mężczyźni od 65 lat i więcej.

Tabela nr 7. Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku w Gminie Grabów

Lata	2013	2014	2015	2016
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	837	826	987	965
Ludność w wieku produkcyjnym	4014	3954	3768	3722
Ludność w wieku poprodukcyjnym	1325	1347	1367	1399

Źródło: dane GUS

Systematycznie wzrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym, maleje natomiast liczba osób w wieku produkcyjnym. Świadczy to o starzeniu się społeczeństwa gminy. W roku 2016 w stosunku do roku poprzedniego w Gminie Grabów liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym zmniejszyła się o 22 osoby, w wieku produkcyjnym zmniejszyła się o 46 osób, wzrost o 32 osoby nastąpiła w grupie ludności w wieku poprodukcyjnym.

Przyrost osób w wieku poprodukcyjnym będzie powodował silną presję na system opieki zdrowotnej (zapewnienie specjalistycznej opieki ludziom w podeszłym wieku przez geriatrów, gerontologów oraz rozwój usług opiekuńczych). Dlatego też jeden z obszarów zainteresowań gminy powinien dotyczyć wspierania aktywnej starości, problemu społecznego funkcjonowania seniorów.

2.4. **Migracja**

W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grabów należy zwrócić szczególną uwagę na migracje ludności.

Migracja to odwieczne, całkowicie naturalne zjawisko, które związane jest z przemieszczaniem się ludności. Najczęściej są to migracje w poszukiwaniu pracy poza miejscem zamieszkania, zarówno w kraju jak i za granicą.

Ludzie osiedlają się na terenach, których perspektywy rozwojowe postrzegają z optymizmem, natomiast spontaniczna emigracja z danego terenu jest zawsze sygnałem zagrożenia zapaścią rozwojową. Projekty rozwojowe powinny hamować odpływ ludności i generować dodatnią migrację (imigrację).

Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych w kraju coraz częściej jest ujemne - oznacza to, że więcej osób kraj opuszcza niż do niego przybywa. Niepokojącym zjawiskiem jest fakt, że sondaże wskazują na ogromne zainteresowanie wyjazdem dobrze wykształconej młodzieży i wykwalifikowanych pracowników.

W Gminie Grabów wskaźniki migracji kształtują się następująco:

Tabela nr 8. Saldo migracji w ruchu wewnętrznym w Gminie Grabów

Jednostka terytorialna	zameldowania					
	w ruchu wewnętrznym					
	ogółem					
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Grabów obszar wiejski	62	44	46	49	41	34

Źródło: dane GUS

Na przestrzeni lat 2011 - 2016 wskaźnik salda migracji w Gminie Grabów posiadał zarówno wartości ujemne jak i dodatnie.

2.5. Wykształcenie ludności

Z punktu widzenia rozwoju Gminy Grabów ważnym zagadnieniem jest poziom wykształcenia mieszkańców gminy. Dane na temat poziomu wykształcenia mieszkańców Powiatu Łęczyckiego zawiera tabela nr 9.

Tabela nr 9. Poziom wykształcenia w Powiecie Łęczyckim (stan na dzień 31.12.2011r.)

Wykształcenie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Wyższe	4840	1934	2906
Średnie i Policealne	12689	5706	6983
Zasadnicze zawodowe	9737	5850	3887
Gimnazjalne	2631	1386	1245
Podstawowe ukończone	14268	6687	7581

Źródło: dane GUS

Na podstawie danych zawartych w tabeli nr 9 można zauważyć, że w Powiecie Łęczyckim w 2011 roku najliczniejszą grupę stanowiły osoby posiadające ukończone wykształcenie podstawowe. Na drugim miejscu uklasowały się osoby posiadające wykształcenie średnie i policealne. Najmniej liczną grupę stanowią osoby posiadające wykształcenie podstawowe nieukończone i bez wykształcenia.

2.6. Poziom zamożności społeczeństwa gminy

Od pewnego czasu w gminach województwa łódzkiego jak i w całym kraju obserwuje się stałe ubożenie pewnych grup populacji. Długotrwałe ubóstwo wymusza zmianę stylu życia rodziny, powoduje wzrost poczucia beznadziejności i negatywnie wpływa na kierunek

podejmowanych decyzji. Brak możliwości zaspokojenia potrzeb powoduje spadek poziomu życia rodziny, prowadzi często do zaniedbań w sprawach wychowawczych i opiekuńczych, a w konsekwencji może powodować powstanie kolejnych niekorzystnych zjawisk, takich jak: alkoholizm, przemoc w rodzinie, osłabienie więzi rodzinnych a nawet przestępczość. Niepokojącym zjawiskiem staje się dziedziczenie biedy i negatywnych wzorców.

Z danych wynika, że dochód podatkowy Gminy Grabów na 1 mieszkańca na 2017 rok wynosi 984,73 zł, dla porównania wskaźnik dochodów w kraju do liczby mieszkańców w kraju wynosi 1596,67 zł. (wskaźnik G źródło: Ministerstwo Finansów).

Tabela nr 10. Wskaźnik dochodów podatkowych (G) dla poszczególnych gmin wiejskich powiatu łęczyckiego na 1 mieszkańca na poszczególne lata

Gmina	2014	2015	2016	2017
Daszyna	859,09	929,71	896,55	983,12
Grabów	**868,47**	**944,11**	**995,05**	**984,73**
Góra Św. Małgorzaty	913,55	894,55	967,26	964,44
Łęczyca	863,46	974,85	1165,13	1122,53
Piątek	885,84	931,95	1228,04	1033,10
Świnice Warckie	638,21	623,40	734,07	888,57
Witonia	861,07	888,77	902,06	1025,06

Źródło: Ministerstwo Finansów

Należy zauważyć, że gminy wiejskie powiatu łęczyckiego osiągają bardzo zbliżone do siebie wartości wskaźnika G. Najwyższą wartość wskaźnika G osiąga Gmina Łęczyca, najniższą natomiast Gmina Świnice Warckie.

Rozwój działalności pozarolniczej, tworzenie wyspecjalizowanych grup producenckich, odtworzenie prawidłowo działającej spółdzielczości wiejskiej, to szanse na jeszcze większe zwiększenie dochodów mieszkańców gminy.

3. Gospodarka Gminy Grabów

3.2. Rolnictwo w Gminie Grabów

Struktura gospodarcza Gminy Grabów jest zdominowana przez rolnictwo, które jest dominującą formą gospodarki na terenie gminy. Fakt ten jest istotnym wyznacznikiem kierunków rozwoju gospodarczego.

Łączna powierzchnia użytków rolnych w gminie wynosi 13 644,79 ha, co stanowi 87% powierzchni gminy (w tym 79% gruntów ornych i 8% użytków zielonych). Uwarunkowania środowiska naturalnego, a w szczególności wysoka wartość rolnicza gleb, spowodowały dynamiczny rozwój rolnictwa na obszarze gminy, które obecnie jest główną gałęzią gospodarki gminy i stanowi źródło dochodów największej ilości gospodarstw domowych. Warto podkreślić, że rozwój rolnictwa nie został zahamowany pomimo mało sprzyjających warunków wodnych regionu – gmina Grabów jest jednym z najbardziej suchych obszarów w Polsce.

Ogólną charakterystykę gospodarstw rolnych gminy przedstawiają poniższe tabele.

Tabela nr 11. Struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach indywidualnych

		2016 rok	**2017 rok**
1.	Ogółem powierzchnia do podatku rolnego.	13649,9644 ha	13644,7924 ha
2.	Powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych do podatku rolnego	13518,56 ha	13567,1665 ha
3.	Grunty orne ogółem w gospodarstwach rolnych do podatku rolnego	12355,777 ha	12389,2966 ha
4.	Łąki i pastwiska w gospodarstwach indywidualnych do podatku rolnego	1162,78 ha	1177,8699 ha
5.	Lasy i grunty leśne w gospodarstwach indywidualnych	261,43 ha	271,8892 ha
6.	Nieużytki i grunty pozostałe	131,4035ha	131,4035 ha

Źródło: Dane Urzędu Gminy Grabów

Tabela nr 12. Struktura gospodarstw rolnych na terenie gminy Grabów (dla powierzchni fizycznych)

grupy obszarowe użytków rolnych	**Liczba gospodarstw /ilość wydanych decyzji podatkowych w roku 2016**	**Liczba gospodarstw /ilość wydanych decyzji podatkowych w roku 2017**
ogółem	**1813**	**1710**

1-5 ha	1032	798
5-10	406	452
10-15	209	237
15 ha i więcej	166	223

Źródło: dane Urzędu Gminy w Grabów

Na podstawie przedstawionych danych można stwierdzić dominację gospodarstw o powierzchni od 1 do 5 ha – ich liczba sięga 798, co stanowi 46,7 % wszystkich gospodarstw na terenie Gminy Grabów. Na terenie gminy znajduje się również 523 nieruchomości zajmujących powierzchnię do 1 ha. Podane dane wynikają z ewidencji podatkowej. Szczegółowe dane na temat gruntów posiada stanowisko ds. gospodarki gruntami i mienia mieszkalnego.

3.3. **Podmioty gospodarcze w Gminie Grabów**

Zgodnie z prowadzoną w Urzędzie Gminy Grabów ewidencją podmiotów gospodarczych w gminie zarejestrowanych było 274 podmiotów w 2016 roku natomiast w 2017r. 273 podmioty . Przeważa sektor prywatny. Podmioty te działają w następujących sektorach:

Tabela nr 13. Podmioty gospodarcze w Gminie Grabów

Podmiot gospodarczy	**Liczba podmiotów**	
	2016	**2017**
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	19	20
Przemysł i budownictwo	50	52
Pozostała działalność	205	201
Ogółem	274	273

Źródło: GUS

W Grabowie, podobnie jak w większości gmin wiejskich, w głównej mierze dominują transport, handel, oraz szereg małych i średnich zakładów usługowych (usługi budowlane i dla rolnictwa).

Największymi pracodawcami w Gminie Grabów są następujące podmioty gospodarcze:

- Piekarnia Sobczyńska Barbara
- „Młyn" Koliński
- Gminna Spółdzielnia „SCh" w Grabowie
- SKR Grabów
- Skład handlowy Elżbieta Więtczak Borucice
- DI- WET Gabinet Weterynaryjny Tadeusz Jankowski Dionizy Borowski

- WILEC - zakład przetwórstwa owoców i warzyw.

Dalszy rozwój i poprawa standardów produkcji i usług podmiotów gospodarczych determinować będzie rynek kształtowany przez potrzeby mieszkańców, zarówno stałych jak i przebywających tu sezonowo.

4. Infrastruktura społeczna

4.1.Rynek pracy

Głównym miejscem pracy dla większości czynnych zawodowo osób w Gminie Grabów jest gospodarstwo rolne własne lub najbliższej rodziny.

Tabela nr 14. Liczba osób pracujących w gminie Grabów

Liczba osób zatrudnionych	ogółem				mężczyźni				kobiety			
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
	320	317	275	302	111	99	144	87	209	144	131	215

Źródło: GUS

Analizując poszczególne wskaźniki znajdujące się w powyższej tabeli możemy stwierdzić, że liczba osób pracujących ulegała Zmniejszeniu w roku 2015 i 2016 oraz zwiększeniu w roku 2017.

4.2. Bezrobocie

Bezrobocie jest jednym z największych zagrożeń o charakterze ekonomicznym i społecznym. Wśród najbardziej groźnych skutków bezrobocia należy wymienić:

- Zmniejszenie wpływów budżetowych (zarówno do budżetu centralnego jak i lokalnego),
- Zahamowanie popytu i zubożenie rynku dóbr i usług,
- Dewastację i destabilizację rynku pracy,
- Emigrację kadr, zwłaszcza wysoko kwalifikowanych,
- Zmniejszenie atrakcyjności regionu i zniechęcenie inwestorów,
- Bezrobocie godzi w rodziny i powoduje tworzenie się zjawisk patologii społecznej.

Bezrobocie jest dużym problemem wpływającym nie tylko na zadowolenie mieszkańców, ale również na poziom ich życia. Od wielu lat w Polsce notuje się wysoką stopę bezrobocia. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych z Gminy Grabów na dzień 31 grudnia 2017 roku

wyniosła ogółem 166 osób (w tym 76 mężczyzn i 90 kobiet). Spośród wszystkich bezrobotnych 24 osoby posiadały prawo do zasiłku, zarejestrowani bezrobotni w wieku do 25 roku życia to 23 osoby. Na ogólną liczbę bezrobotnych, 102 osób to osoby długotrwale bezrobotne, 69 osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łęczycy nie posiadało kwalifikacji zawodowych, a 59 nie posiadało doświadczenia zawodowego.

Dane na temat bezrobocia na przestrzeni kilku ostatnich lat w Gminie Grabów zebrane są w poniższej tabeli.

Tabela nr 15. Bezrobocie w Gminie Grabów i Powiecie Łęczyckim w poszczególnych latach.

	Lata				
Bezrobocie	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**
Gmina Grabów	398	329	259	275	166
Powiat Łęczycki	3567	3078	2639	2281	2181

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Łęczycy

Analizując dane z powyższej tabeli należy stwierdzić, że w powiecie łęczyckim bezrobocie z roku na rok maleje, natomiast w Gminie Grabów poziom bezrobocia na przełomie dwóch ostatnich lat pozostaje podobnym poziomie. Znaczny spadek bezrobocia w Gminie Grabów zarejestrowano w roku 2017

Najbardziej charakterystyczne cechy struktury bezrobocia na terenie gminy to:

- wysoki udział kobiet i młodzieży do 25 roku życia,
- dominacja osób z wykształceniem podstawowym i bez zawodu,
- znaczny udział osób bez prawa do zasiłku,
- znaczny procent długotrwale bezrobotnych,

4.3. Edukacja, kultura, sport i turystyka

Edukacja

Potrzeby edukacyjne w gminie realizują 4 placówki oświatowe – cztery szkoły podstawowe i jedno gimnazjum. Do wszystkich szkół łącznie uczęszcza 627 uczniów (dane na dzień 31.03.2017r.). Przy szkołach podstawowych funkcjonują oddziały przedszkolne, w których uczy się 143 dzieci. We wszystkich placówkach jest ogółem zatrudnionych 75 nauczycieli (w tym pełnoetatowych 64, zatrudnionych na części etatu – 11).

Pomoc finansowa dla szkół była przekazywana od początku powołania Gminy Grabów. We wszystkich placówkach oświatowych prowadzone były remonty bieżące

i remonty kapitalne. Zakupiono dla szkół meble, sprzęt sportowy i pomoce dydaktyczne. Szkoły były ponadto modernizowane i rozbudowywane. Remontowane były sieci centralnego ogrzewania. Rozbudowano także infrastrukturę techniczną. W ostatnim czasie w dwóch placówkach powstały pracownie ekologiczno – przyrodnicze, na utworzenie których szkoły otrzymały dofinansowanie z WFOŚ. Potrzeby oświatowe są realizowane w następujących placówkach na terenie gminy:

Tabela nr 16. Placówki oświatowe na terenie Gminy Grabów (dane na dzień 31.03.2017 r.)

Nazwa szkoły	Liczba zatrudnionych nauczycieli		Liczba uczniów	Liczba dzieci w oddziale przedszkolnym	Liczba oddziałów
	Zatrudnionych na cały etat	niepełnoetetowych			
Zespół Szkół w Grabowie - gimnazjum	34(gimnazjum+szkoła podstawowa w Grabowie)	5(gimnazjum+szkoła podstawowa w Grabowie	166	-	8
Zespół Szkół w Grabowie – szkoła podstawowa	-	-	136	59	12
Szkoła Podstawowa w Chorkach	10	2	65	36	8
Szkoła Podstawowa w Sobótce Starej	9	2	68	26	8
Szkoła Podstawowa w Kadzidłowej	11	2	49	22	8

Źródło: dane Urząd Gminy w Grabowie

Na terenie Gminy Grabów nie ma szkół ponadgimnazjalnych. Młodzież najczęściej kontynuuje naukę w szkołach zlokalizowanych w Łęczycy, Powierciu, Kościelcu oraz aglomeracji łódzkiej. Z ośrodków akademickich najczęściej wybierana jest Łódź.

Kultura, sztuka i sport

Na terenie gminy funkcjonuje Gminne Centrum Kulturalno Biblioteczne, w którego skład wchodzi gminny dom kultury oraz biblioteka publiczna. Wg danych 2015/2016 liczba czytelników biblioteki zmniejszyła się, zwiększył się księgozbiór, zmniejszyła się także liczba wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz. Dane na ten temat zawiera tabela nr 17.

Tabela nr 17. Czytelnictwo w Gminnej Bibliotece w Grabowie (dane na dzień 31.12.2016r.)

	Lata		
Gmina Grabów	**2014**	**2015**	**2016**

Liczba czytelników	867	877	793
Księgozbiór – liczba woluminów	34187	34681	35018
Wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	20672	21257	20586

Źródło: dane GUS i Biblioteki w Grabowie

Działalność kulturalną w Gminie Grabów oprócz Gminnego Centrum Kulturalno Bibliotecznego i szkół prowadzą działające stowarzyszenia i organizacje. Najważniejsze z nich to:

- Stowarzyszenie „ Wspólna sprawa" w Sobótce Starej
- Międzypokoleniowy Klub Integracji Społecznej „Pomagajmy sobie wzajemnie w Grabowie"
- Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania Inicjatyw Lokalnych „LABOR"
- Ochotnicze Straże Pożarne.

W kalendarz corocznych imprez kulturalnych Gminy Grabów wpisały się: Palant, Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy, Dzień Dziecka, Święto Plonów w Krainie Mleka, Sobótka Świętojańska, cieszące się dużą popularnością.

W Gminie Grabów przy Zespole Szkół w Grabowie działają centra sportowe. Obiekty sportowe składają się z wielofunkcyjnych boisk z placami zabaw dla najmłodszych. Teren każdego centrum sportowego jest obiektem ogólnodostępnym. Korzystają z nich mieszkańcy miejscowej społeczności.

Sale gimnastyczne posiadają: Zespół Szkół w Grabowie, Szkoła Podstawowa w Sobótce Starej.

Turystyka

Gmina posiada walory turystyczne związane z historią i z krajobrazem przyrodniczym. Turystom proponuje się zwiedzanie Zamku w Besiekierach. Zamek powstał prawdopodobnie na przełomie XV i XVI w. Źródła nie podają jasno, kto był inicjatorem jego budowy. Starsze poglądy wskazują na wojewodę łęczyckiego Mikołaja Sokołowskiego herbu Pomian, lecz istnienie takiego urzędnika jest niepotwierdzone i wysoce wątpliwe. Zatem budowę należy łączyć z jednym ze stolników brzeskich: Mikołajem Sokołowskim (1496-1502) lub Wojciechem Sokołowskim (1502-1529). W końcu XVI w. zamek należał do Andrzeja Batorego, a następnie do jego córki Zofii Batorówny (1629-28.03.1685) i Jerzego Rakoczego II (1621-1660). Warto zauważyć, że Andrzej Batory (1597-1635) to syn Stefana (1564-1635)

i Zofii Katarzyny Kostczanki (1550-1639). W połowie XVII w. przebudowy warowni dokonał Jan Szymon Szczawiński, kasztelan i wojewoda brzesko-kujawski. Pokryto wtedy ściany tynkami, co znacząco zatarło surowość i późnogotyckie charakter zamku nawodnego. W późniejszych czasach nie prowadzono już istotnych prac budowlanych. Pożar w 1731 r. przyspieszył destrukcję obiektu. W połowie XIX w. pełnił funkcje gospodarcze. Obecnie zamek znajduje się w stanie ruiny.

Znaleźć można u nas także 94,4 km różnych rowerowych szlaków turystycznych. Gmina Grabów leży w centrum Ziemi Łęczyckiej i dawnego województwa łęczyckiego, w którym z dawien dawna liczne dobra posiadała szlachta i Kościół. Stąd wiele wsi ma średniowieczne korzenie. Świadczą o tym dokumenty historyczne i liczne, dobrze zachowane stare kościoły, a także pozostałości dworów szlacheckich, na ogół w bardzo złym stanie. Są to ruiny dworu w Sławęcinie czy dwór w Kotkowie.

W gminie znajdują się dwa kościoły mariawickie, oba należą do parafii Kościoła Starokatolickiego Mariawitów pw. św. Mateusza w Nowej Sobótce. Pierwszą z nich jest kościół pw. św. Mateusza w Nowej Sobótce z początku XX wieku, drugą zaś kościół Przenajświętszego Sakramentu w Kadzidłowej z 1928 roku.

Na terenie znajdują się także gospodarstwa agroturystyczne (np. Siedlisko oraz Zagroda Edukacyjna, znajdująca się przy ruinach zamku w Besiekierach, gospodarstwo agroturystyczne „Pod Akacjami" w Kurzjamie), warunki do ich rozwoju są sprzyjające. Brak znaczących zakładów przemysłowych emitujących zanieczyszczenia czy hałas czyni gminę właściwym miejscem do odpoczynku dla mieszkańców miast, chociażby Łodzi. Obecność lasów pozwala na rekreacyjne wycieczki i spacery. Zabytkowe kościoły i dwory stwarzają szansę na czynny wypoczynek.

Po rozbudowie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, budowie ścieżek rowerowych, czy pieszych i aktywnej promocji możliwym byłoby przyciągnięcie na teren gminy turystów.

W Gminie Grabów nie utworzono specjalnego stanowiska ds. rozwoju turystyki. Brak jest również punktu informacji turystycznej. Zadania związane z animacją turystyki prowadzą pracownicy gminy. Informacje na temat gminy dostępne są w wydawanych przez władze gminy publikacjach.

4.4. Służba zdrowia

Ochrona zdrowia na terenie Gminy Grabów realizowana jest poprzez Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Gramed" w Grabowie oraz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej '' SALMED „ w St. Sobótce oraz Prywatny Gabinet Lekarski Małgorzata Domańska. Placówki te zapewnia opiekę internistyczną .

Specjalistyczna opieka zdrowotna oraz leczenie na poziomie szpitalnym realizowane są w Zespole Opieki Zdrowotnej w Łęczycy.

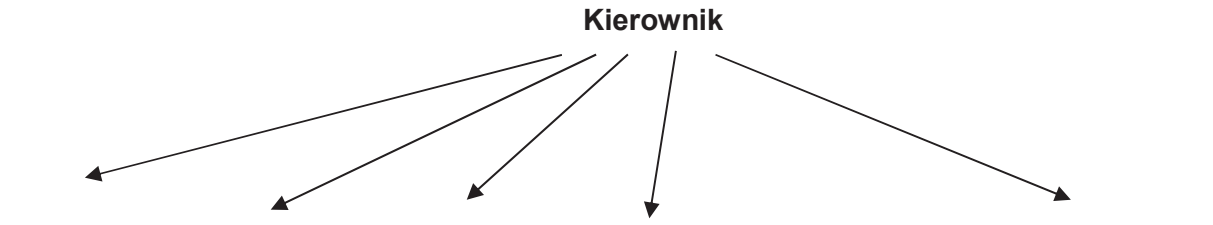
Zaopatrzenie w leki zapewniają trzy apteki w Grabowie oraz apteki w Łęczycy.

4.5. Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomocą społeczną zajmują się organy administracji rządowej i samorządu terytorialnego, współpracując w tym zakresie z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Obszarem działania Ośrodka jest Gmina Grabów, a jego siedzibą Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grabowie, ul Reymonta 2, jest samodzielną jednostką budżetową, finansowaną z budżetu gminy w zakresie zadań własnych, natomiast w zakresie zadań zleconych i powierzonych z budżetu państwa oraz innych źródeł zewnętrznych.

Schemat organizacyjny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grabowie:

Ośrodek umożliwia osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Praca pracownika socjalnego jest zorientowana na zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin poprzez udzielanie pomocy finansowej w zakresie ustawowym i pracy socjalnej.

W wykonywaniu swoich zadań Ośrodek współpracuje z wieloma instytucjami i osobami fizycznymi, szkołami, Sądem Rejonowym w Łęczycy, Komendą Powiatową Policji, Urzędem Pracy Powiatu Łęczyckiego, Parafią Rzymskokatolicką w Grabowie i innymi kościołami.

Zmianom ulega zakres zadań stawianych przed Ośrodkiem, jak również rodzaje świadczeń oraz formy pomocy. Następuje dostosowanie form pomocy do ujawniających się zjawisk w życiu społecznym.

W 2017 roku pomocą społeczną objętych zostało 747 osób mieszkających w 298 rodzinach, którym przyznano następujące świadczenia:

- wynagrodzenie dla 8 opiekunów
- zasiłki stałe dla 26 osób,
- opłacono składki na ubezpieczenie zdrowotne dla 23 osób
- zasiłki okresowe dla 91 osób/rodzin,
- zasiłki celowe dla 121 osób/rodzin,
- zorganizowano usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla 20 osób,
- łącznie pokrywano koszty pobytu w Domu Pomocy Społecznej za 10 mieszkańców Gminy Grabów,
- udzielono pracy socjalnej łącznie 564 osobom,
- objęto wsparciem asystenta rodziny 15 rodzin w tym 25 dzieci ,
- w pieczy zastępczej umieszczonych jest :
    - 5 dzieci w rodzinie zastępczej spokrewnionej ,
    - 4 dzieci w rodzinie zastępczej niezawodowej,
    - 1 dziecko w rodzinie zastępczej zawodowej,
    - 2 dzieci jest w placówce opiekuńczo – wychowawczej
- zorganizowano spotkanie wigilijne dla osób starszych, niepełnosprawnych samotnie zamieszkujących z terenu Gminy Grabów.

Gmina Grabów bierze udział w rządowym wieloletnim programie „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. W ramach programu w 2017 roku objęto dożywianiem 100 osób, w tym 100 dzieci. Dożywianie prowadzone jest we wszystkich szkołach z terenu Gminy Grabów oraz w placówkach spoza terenu gminy, łącznie w 9 szkołach. Ponadto ze środków programu dla 117 / 352 rodzin / osób wypłacono zasiłki celowe na zakup żywności.

W 2017 roku Ośrodek uczestniczył w pomocy żywnościowej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014 – 2020 współfinansowanego z Europejskiego

Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym . Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grabowie wydał skierowania dla 550 osób.

Łączny koszt udzielonych świadczeń z pomocy społecznej w 2017 roku stanowi kwotę 1.289.066,04zł.

Ośrodek od wielu lat organizuje przy współpracy ze Szkołą Podstawową w Grabowie spotkanie wigilijne dla seniorów , osób samotnych , niepełnosprawnych . Młodzież ze szkoły podstawowej przedstawieniem jasełkowym uświetniają to spotkanie.

Do niedawna korzystającymi z pomocy społecznej byli przede wszystkim ludzie starsi, a także osoby niepełnosprawne, rodziny wielodzietne i rodziny osób uzależnionych od alkoholu. Obecnie wśród podopiecznych ośrodków pomocy społecznej przeważającą grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym, które z powodu bezrobocia lub zbyt niskich dochodów nie dysponują wystarczającymi środkami na utrzymanie i szukają wsparcia z uwagi na trudności w rozwiązywaniu swoich problemów bytowych.

Tabela nr 18. Powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej w Gminie Grabów w latach 2014 - 2017

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ		**LICZBA OSÓB W RODZINACH, lub LICZBA RODZIN**			
ROK		**2014**	**2015**	**2016**	**2017**
UBÓSTWO	1	101	93	98	90
SIEROCTWO	2	0	0	0	0
BEZDOMNOŚĆ	3	1	1	1	0
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	4	**33**	**39**	**33**	**154**
WIELODZIETNOŚĆ		**32**	**38**	**31**	**144**
BEZROBOCIE	5	466	422	387	325
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	6	215	167	194	169
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	7	371	328	325	304
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK - WYCH. I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	8	56	74	82	55
ALKOHOLIZM	9	60	63	56	40

TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO OPUSZCZENIU ZAKŁADU KARNEGO	10	6	16	4	2
ZDARZENIE LOSOWE	11	0	4	2	119
NARKOMANIA	12	0	0	0	0
PRZEMOC W RODZINIE	13	33	0	0	0
SYTUACJA KRYZYSOWA	14	0	0	0	6
KLĘSKA ŻYWIOŁOWA LUB EKOLOGICZNA	15	0	0	0	38

Źródło: dane GOPS w Grabowie

Do zadań Ośrodka należy przyznawanie i wypłacanie świadczeń rodzinnych uprawnionym mieszkańcom gminy. Dane na temat realizacji świadczeń rodzinnych i pielęgnacyjnych zawiera tabela nr 19.

Tabela nr 19. Informacje na temat realizacji świadczeń rodzinnych i pielęgnacyjnych

L.p.	Świadczenie	Realizacja świadczeń								
		za 2015 rok			za 2016 rok			za 2017 rok		
		Liczba osób	Ilość świadczeń	Wartość świadczeń	Liczba osób	Ilość świadczeń	Wartość świadczeń	Liczba osób	Ilość świadczeń	Wartość świadczeń
1.	2.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10	11	12
1.	zasiłek rodzinny	474	5688	580923	708	5470,00	623147,00	395	5588	640069,35
2.	dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	5	55	21851,74	21	93	36587,00	8	77	28361,92
3.	dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka	23	23	23000	15	15	15000,00	33	33	22093,06
4.	dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka	19	180	30400	41	202	37610,00	147	185	33633,18
5.	dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	16	186	15140	41	182	18070,00	11	145	15537,94
6.	dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	349	349	34900	324	324	32400,00	314	325	31477,04
7.	dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	128	986	61494	293	829	59252,00	66	793	58994,81

8.	wychowanie dziecka w rodzinie wielodzietnej	100	1020	83160	171	923	83695,35	79	949	85341,64
9.	zasiłek pielęgnacyjny	143	1718	262395	144	1736	265608,00	144	1725	262701
10.	świadczenie pielęgnacyjne	21	246	295200	21	257	329846,80	19	226	316832,2
11.	jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	42	42	42000	44	44	44000,00	53	53	53000
12.	Specjalny zasiłek opiekuńczy	4	33	16692	9	53	27456,00	4	66	32919
13.	Zasiłek dla opiekuna	6	78	39832	4	1	824,00	4	47	24162
14.	**Razem świadczenia (1+2+3+4+5+6+7+8+9+ 10+11+12+13)**	**1330**	**10604**	**1506987,74**	**1836**	**10129**	**1573496,15**	**1277**	**10216**	**1605123,14**
15.	składki na ubezpieczenie społeczne od świadczeń pielęgnacyjnych/ specjalnego zasiłku opiekuńczego/ zasiłków dla opiekuna	14	150	39268,66	16	183	48609,26	18	152	43901,84
16.	**Ogółem (14+15)**	**1344**	**10754**	**1546256,40**	**1852**	**10312**	**1622105,41**	**1295**	**10368**	**1649024,98**

Źródło: dane GOPS w Grabowie

Analizując tabelę 19 zauważyć można, że najwięcej środków pieniężnych przeznacza się na świadczenia z zakresu zasiłku rodzinnego i świadczenia pielęgnacyjnego. Warto podkreślić fakt, że całkowity koszt świadczeń i składka na ubezpieczenie społeczne w 2017 roku wyniosła 1 649.024,98 zł.

Informacje dotyczące świadczeń z funduszu alimentacyjnego za okres 2015- 2017 przedstawia tabela poniżej.

Tabela nr 20. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznawane w gminie Grabów

Rok	**2015**	**2016**	**2017**
Liczba rodzin	62	65	35
Ilość świadczeń	749	782	687
Koszt świadczeń	309261,92	326540,00	286.292,90

Źródło: dane GOPS w Grabowie

Jak widać z danych zamieszczonych w tabeli nr 20 liczba rodzin otrzymujących świadczenia z funduszu alimentacyjnego w 2017 roku w porównaniu z rokiem 2016 uległa zmniejszeniu o 30 rodzin.

500+

Rządowy program Rodzina 500 Plus ma za zadanie pomóc w wychowaniu dzieci poprzez przyznawanie świadczeń wychowawczych. Wypłacane pieniądze mają posłużyć jako częściowe pokrycie kosztów związanych z zaspokojeniem potrzeb życiowych oraz wychowaniem dziecka. Program w swoim założeniu poza poprawą sytuacji polskich rodzin ma również zadanie przyczynić się do zwiększenia dzietności. Aktualnie współczynnik dzietności w Polsce wynosi 1,3 urodzeń na kobietę, a dla porównania w 1983 roku wynosił 2,42.

Informację dotyczące świadczeń z funduszu 500+ za rok 2016 oraz 2017 przedstawia tabela poniżej.

Tabela nr 21. Świadczenia przyznawane z funduszu 500+ w Gminie Grabów.

Rok	2016	2017
Liczba rodzin	687	448
Liczba świadczeń	5795	7503
Koszt świadczeń	2.915.346,20	3.763.095,60

Źródło: dane GOPS w Grabowie

Dobry Start

Od 1 lipca 2018 r. zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. (Dz. U. z 2018 r. poz. 1061) uruchomiono program ,,Dobry Start", który jest wsparciem dla wszystkich uczniów rozpoczynających rok szkolny. Rodziny otrzymują świadczenie bez względu na dochód.

Tabela nr 22. Świadczenia przyznawane z funduszu Dobry Start w Gminie Grabów.

Rok	2018
Liczba rodzin	429
Liczba świadczeń	641
Koszt świadczeń	192.300,00

Źródło: dane GOPS w Grabowie

Senior Wigor

Celem strategicznym Programu jest wsparcie seniorów poprzez dofinansowanie działań jednostek samorządu terytorialnego w rozwoju na ich terenie sieci Dziennych Domów Pobytu „Senior-WIGOR", ze szczególnym uwzględnieniem jednostek samorządu,

charakteryzujących się niskimi dochodami lub wysokim odsetkiem seniorów w populacji ogółem lub brakiem infrastruktury pomocy społecznej służącej do realizacji usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób starszych poza miejscem ich zamieszkania.

Dzienny Dom Pobytu „Senior – Wigor" w Grabowie wchodzi w struktury Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, rozpoczął swą działalność 2 listopada 2015 r. Skierowany jest do osób nieaktywnych zawodowo w wieku 60+. Poprzez umożliwienie korzystania z oferty na rzecz społecznej aktywizacji, w tym oferty prozdrowotnej obejmującej także usługi w zakresie aktywności ruchowej, edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej, opiekuńczej. W ramach działalności placówki Dzienny Dom Pobytu „Senior – Wigor" w Grabowie udostępnia seniorom infrastrukturę pozwalającą na aktywne spędzenie czasu wolnego, a także zaktywizowanie i zaangażowanie seniorów w działania samopomocowe i na rzecz środowiska lokalnego oraz włączenie ich w życie społeczności lokalnych. W Dziennym Domu Pobytu „Senior – Wigor" aktualnie jest 30 miejsc. Opłaty za pobyt w placówce określa Uchwała Nr XXIII/113/ 16 Rady Gminy Grabów z dnia 3 luty 2016r. w sprawie określenia szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w Dziennym Domu Pobytu ,,Senior-Wigor" w Grabowie .

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grabowie współdziała z organami samorządu gminnego i powiatowego, placówkami służby zdrowia, domami pomocy społecznej, organizacjami społecznymi, policją, stowarzyszeniami, fundacjami uzupełniającymi działalność państwa w zakresie pomocy społecznej i innymi instytucjami w zależności od potrzeb korzystających z pomocy społecznej.

Trudności finansowe gospodarstw domowych tak w gminie Grabów, jak i w całym kraju powodują, że wiele rodzin doświadcza różnych deprawacji, które zaczynają się przekładać na niską jakość życia wtedy, gdy dochodzi do utrwalania się oraz kumulacji negatywnych czynników. Do najważniejszych czynników, które negatywnie wpływają na kondycję psychiczną ludności można wymienić:

- utrwalanie się ubóstwa,
- trudny dostęp do pewnych obszarów życia społecznego,
- problemy dotyczące poszczególnych grup społecznych, które z racji kształtowania się niekorzystnych czynników (mniej lub bardziej zawinionych) doświadczają wykluczenia lub szczególnie silnej ekspozycji na zagrożenie ubóstwem i wykluczenie społeczne np.: osoby bezdomne, osoby uzależnione, osoby będące ofiarami przemocy, dzieci z rodzin o deficytach wychowawczych.

Najistotniejszym czynnikiem o którym należałoby wspomnieć jest utrwalanie się ubóstwa. Długotrwałe ubóstwo wymusza zmianę stylu życia rodziny, powoduje wzrost

poczucia beznadziejności i negatywnie wpływa na kierunek podejmowanych decyzji. Często może oznaczać rezygnację z zakupu niezbędnych dóbr jakimi są leki czy przybory szkolne dla dzieci, a w rezultacie powoduje pogłębianie się trudności, które wymagają kolejnych nakładów finansowych. Brak możliwości rekompensowania kolejnych potrzeb powoduje drastyczny spadek poziomu życia rodziny, prowadzi często do zaniedbań w sprawach wychowawczych i opiekuńczych, a w konsekwencji może powodować powstanie kolejnych niekorzystnych zjawisk, takich jak: alkoholizm, przemoc w rodzinie, osłabienie więzi rodzinnych a nawet przestępczość. Niepokojącym zjawiskiem staje się dziedziczenie biedy i negatywnych wzorców. Należy więc podejmować wszelkie kroki w celu zahamowania niebezpiecznej dla całego społeczeństwa marginalizacji coraz większej liczby rodzin.

Współpraca GOPS z innymi instytucjami

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje z wieloma instytucjami, między innymi:

Na szeroką skalę współdziała z policją, dzięki profesjonalnemu obiegowi informacji możliwe stają się próby zażegnania wszelkich negatywnych sytuacji, spotykanych w środowisku. Automatycznie zostają podjęte kroki, mające na celu przezwyciężenie problemów. W gminie Grabów kilka razy w roku występują interwencje, w których uczestniczą pracownicy socjalni wraz z funkcjonariuszami policji, głównie są to przypadki przemocy w rodzinie i spożywania alkoholu. GOPS bierze czynny udział w procedurze „Niebieskiej Karty".

Poza tym GOPS współpracuje z organizacjami, stowarzyszeniami , przychodniami zdrowia, które działają na terenie gminy Grabów, również z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która podejmuje czynności zmierzające do orzeczenia wobec osoby uzależnionej od alkoholu poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego. Ponadto tutejszy Ośrodek bierze udział w realizacji Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 w ramach Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym – FEAD.

Na dużą skalę pracownicy GOPS współpracują z kuratorami sądowymi oraz w przypadku, gdy zachodzi podejrzenie popełnienia przestępstwa powiadamiają organy ścigania i sąd rodzinny. Praca Ośrodka opiera się również na wskazaniu potrzebującym instytucji, które udzielają wszelkiej pomocy.

Poza wyżej omawianymi instytucjami GOPS w Grabowie współpracuje z szkołami i placówkami opiekuńczo-wychowawczymi do których uczęszczają dzieci podopiecznych. Dyrektorzy są zobowiązani do przekazywania informacji, jeśli jakaś sprawa związana

z dziećmi ich zaniepokoi. Ten kontakt opiera się również na ścisłej współpracy z pedagogami szkolnymi jak również Poradnią Psychologiczno - Pedagogiczną w Łęczycy.

Ponadto Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje z Gminnym Centrum Kulturalno Bibliotecznym w kwestii planowania czasu wolnego dla dzieci. Praca ta opiera się głównie na organizowaniu zajęć edukacyjnych skierowanych do wszystkich w tym dzieci zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Dobry kontakt można również odnotować na gruncie relacji OPS z Powiatowym Urzędem Pracy. Są przesyłane regularne informacje dotyczące bezrobotnych, form aktywności dla tej grupy społeczności oraz ofert pracy. Poza tym Ośrodek w porozumieniu z Urzędem Gminy w Grabowie może przekazywać do Urzędu Pracy wykaz osób długotrwale bezrobotnych korzystających z zasiłków pomocy społecznej celem zatrudnienia w ramach prac społecznie użytecznych .

By pomóc osobom i rodzinom, mającym trudności lub wykazującym potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu problemów życiowych GOPS współpracuje z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, które działa na rzecz rodziny.

W zakresie pomocy dzieciom korzystamy ze wsparcia Powiatowej Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Łęczycy min. w celu wyrównywania szans dotyczących problemów edukacyjnych i psychologicznych dzieci.

4.6. Problemy społeczne wymagające wyszczególnienia

Problem uzależnienia od alkoholu

Uzależnienie wywołuje zmiany w funkcjonowaniu fizjologicznym, emocjonalnym i poznawczym. Towarzyszą mu szkody zdrowotne, psychologiczne i społeczne. Uzależnienie jest chorobą chroniczną prowadzącą do ograniczenia długości i pogorszenia jakości życia. Kiedy w rodzinie ktoś nadużywa alkoholu cierpią z tego powodu wszyscy. Zachowanie osoby uzależnionej jest nieprzewidywalne, szkodliwe i destrukcyjne, zagrażające zarówno jej samej, jak i członkom rodziny.

Zgodnie z art. 4^1 ust. 1 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity Dz. U. z 2016r., poz. 487 , poz.1893 ze zm.) prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych należy do zadań własnych gminy. W/w zadania realizuje gmina przy pomocy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Komisja jest organem podejmującym czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. Postępowanie zobowiązujące do podjęcia leczenia odwykowego dotyczy osób, które powodują rozpad życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, systematycznie zakłócają spokój lub porządek publiczny. O zastosowaniu w/w

procedury wobec osoby uzależnionej stanowi sąd rejonowy. Tabela nr 22 zawiera dane na temat ilości osób, z którymi pracowała Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Grabowie w poszczególnych latach.

Tabela nr 23. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Grabowie

Gmina Grabów	Lata			
	2014	2015	2016	2017
Liczba osób, z którymi GKRPA w Grabowie przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywujące w związku z nadużywaniem alkoholu	25	22	23	32
Liczba spraw skierowanych do Sądu o zastosowanie obowiązku leczenia odwykowego	3	3	1	5

Źródło: dane GKRPA w Grabowie

Problem przemocy w rodzinie

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem, które – choć odwieczne – dopiero od kilkunastu lat istnieje w świadomości społecznej w naszym kraju i jest przedmiotem świadomych, skoordynowanych działań zaradczych. W Polsce obserwujemy systematyczny wzrost poziomu wiedzy o samym zjawisku przemocy, metodach pomagania, mamy coraz lepsze rozwiązania prawne w tej kwestii. W celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz inicjowania i wspierania działań polegających na podnoszeniu świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie 29 lipca 2005 roku została uchwalona ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 poz. 1390 ze zm.), którą znowelizowano ustawą z dnia 10 czerwca 2010 roku. W oparciu o ww. nowelizację zostały wydane stosowne rozporządzenia regulujące procedury postępowania w związku z wystąpieniem przemocy w rodzinie. Uchwałą Nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 roku przyjęto Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020. Artykuł 6 ust. 2 cytowanej ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nakłada na gminę między innymi obowiązek tworzenia gminnego systemu przeciwdziałania przemocy rodzinie, opracowywanie i realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie i tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Zgodnie z ww. zapisami ustawy Zarządzeniem Nr 158/2016 Wójta Gminy Grabów z dnia 30 czerwca 2016 roku został powołany Zespół Interdyscyplinarny Gminy Grabów.

W skład zespołu weszli przedstawiciele Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grabowie, Komendy Powiatowej Policji w Łęczycy, Sądu, Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej, Szkół Podstawowych z terenu Gminy Grabowie, GKRPA w Grabowie, Służby Zdrowia. Zjawisko przemocy w rodzinie w Gminie Grabów obrazuje tabela nr 23

Tabela nr 24. Zjawisko przemocy w rodzinie w Gminie Grabów

	Lata				
	2014	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
Liczba ogółem sporządzonych Niebieskich Kart A, w tym wypełnionych przez przedstawicieli:	2	0	3	10	9
- jednostek pomocy społecznej	0	0	0	1	2
- Policji	0	0	3	8	7
- GKRPA	2	0	0	0	0
- oświaty	0	0	0	0	0
-ochrony zdrowia	0	0	0	1	0
Liczba rodzin, w których prowadzono procedurę „Niebieskie Karty”	5	3	4	13	15
Liczba utworzonych grup roboczych do pracy z rodzinami	2	0	3	28	32

Źródło: dane GOPS w Grabowie

5. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest jedną z prostszych i najczęściej stosowanych technik analitycznych. Skrót SWOT pochodzi od czterech angielskich słów: **S**trenghts (silne strony), **W**eaknesses (słabe strony), **O**pportunities (szanse), **T**hreats (zagrożenia).

Powyższe pojęcia należy rozumieć następująco:

- szanse – to zewnętrzne zjawiska i tendencje występujące w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane będą impulsem rozwoju oraz osłabią występujące negatywne zjawiska.

- zagrożenia – to wszelkie zewnętrzne zjawiska postrzegane jako bariery dla rozwoju gminy, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. Istnienie zagrożeń musi być brane pod uwagę przy planowaniu podejmowanych działań.

- mocne strony – to walory wynikające z uwarunkowań zewnętrznych gminy, które w pozytywny sposób wyróżniają ją spośród innych. Mocne strony mogą być zarówno obiektywnie dane przez naturę jak i zasługą lokalnej społeczności,

- słabe strony – to konsekwencja ograniczeń zasobów i niedostatecznego ukształtowania uwarunkowań wewnętrznych. Mogą one dotyczyć całej gminy, jak i jej części, wszystkich aspektów funkcjonowania gminy, bądź jej poszczególnych elementów.

Właściwe zdiagnozowanie poszczególnych czynników pozwoli na osiągnięcie celów, którym służy analiza SWOT, czyli:

- unikanie zagrożeń,

- wykorzystywanie szans,

- wzmacnianie słabych stron,

- opieranie się na mocnych stronach.

Analiza uwarunkowań wewnętrznych (mocne i słabe strony) stanowi pierwszą cześć analizy SWOT. Jej celem jest zidentyfikowanie atutów i słabości Gminy Grabów w aspekcie życia społecznego. Uwarunkowania wewnętrzne stanowią te czynniki, na które gmina ma wpływ, a zatem analiza taka jest szczególnie cenna, ponieważ na jej podstawie można ustalić właściwe kierunki działania.

Druga część analizy SWOT polega na zidentyfikowaniu tendencji występujących w otoczeniu, które mogą sprzyjać rozwiązywaniu problemów społecznych (szanse) bądź spowolnić te procesy (zagrożenia). Na uwarunkowania te gmina nie ma możliwości wpływu.

Analiza SWOT dla Gminy Grabów

Mocne strony	Słabe strony
• Wysoki poziom edukacji, • Centrum sportowe (wielofunkcyjne boiska działające przy 4 szkołach, z placem zabaw dla najmłodszych przy 4 szkołach, boisko sportowe, siłownia zewnętrzna), • Bogata oferta zajęć dodatkowych dla dzieci, • Wzrost poziomu wykształcenia wśród ludzi młodych, • Działalność Gminnego Centrum Kulturalno- Bibliotecznego , • działalność placówek wsparcia dziennego , • Silne organizacje pozarządowe OSP, • Wzrost zainteresowania mieszkańców działaniami społecznymi, • Dobra i efektywna współpraca pracowników jednostek i instytucji w zakresie polityki społecznej, • Dobry obieg informacji o dostępnych formach pomocy, • Wyspecjalizowana i zaangażowana kadra pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grabowie, pedagogów , pracowników Urzędu Gminy, Gminnego Centrum Kulturalno - Bibliotecznego, • Determinacja władz i działanie na rzecz rozwoju gminy, • Położenie w bezpośrednim sąsiedztwie miasta powiatowego, w kontekście m.in.	• Ubożenie społeczeństwa gminy, • Bezrobocie, • Niski poziom wykształcenia osób długotrwale bezrobotnych, • Zjawisko dziedziczenia bezrobocia i korzystania ze wsparcia instytucjonalnego, • Brak liderów, brak doradztwa odnośnie funduszy europejskich, • Syndrom wyuczonej bezradności w rodzinach korzystających z pomocy społecznej, • Istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia, tzw. „szara strefa”, • Nowe zadania dla gminy zlecane bez pokrycia finansowego ze środków centralnych, • Niewystarczające zasoby finansowe i rzeczowe w stosunku do potrzeb, • Rozbieżność między zadaniami a możliwościami służb społecznych, • Niski poziom wykształcenia społeczeństwa, • Brak miejsc pracy dla ludzi młodych, wykształconych, • Słabnące więzi rodzinne i sąsiedzkie, zanik tradycyjnego na terenie wiejskim wzajemnego wsparcia, pomocy rodzinnej i sąsiedzkiej, • Brak placówek adresowanych dla ofiar przemocy w rodzinie, • Słaby rozwój usług agroturystycznych,

bliskości ośrodków kształcenia ponadgimnazjalnego, placówek służby zdrowia, w województwie dynamicznie rozwijającym się, • Bezpieczna gmina. • Duży potencjał umysłowy, intelektualny, • Walory krajobrazowe – dolina rzeki Ner, • Wysoki stopień zwodociągowania gminy, • Bliskość autostrad, • Dobre kontakty z sąsiednimi gminami,	• Brak infrastruktury socjalnej: mieszkań socjalnych i chronionych, • Niewystarczająca ilość kadry specjalistycznej: psycholog, pedagog, prawnik, • Stale rosnący wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej.
Szanse	**Zagrożenia**
• Środki unijne – nowa perspektywa 2014-2020, • Stabilne i precyzyjne przepisy prawne, • Wzrost aktywności społecznej, • Promocja regionu, działania wspierające przedsiębiorczość mieszkańców, • Rozwój infrastruktury odpowiadającej zmieniającym się potrzebom socjalnym, • Rozwój gospodarczy i związana z tym poprawa sytuacji materialnej osób i rodzin, • Rozwijanie i promowanie różnych form nabywania nowych i zmiany posiadanych kwalifikacji, • Zmniejszenie zjawiska wykluczenia społecznego, promowanie nowych rozwiązań w polityce społecznej, • Integracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, • Rozwój lokalnego systemu wsparcia społecznego. • Tworzenie grup producenckich • Zajęcia wyrównawcze oraz pozalekcyjne dla młodzieży.	• Ujemny przyrost naturalny, • Starzejące się społeczeństwo, • Wzrost migracji ludzi młodych, • Postępująca degradacja wartości rodziny, • Postępująca apatia i zniechęcenie oraz upowszechnienie się postawy roszczeniowej, • Rozwój zjawiska wykluczenia społecznego grup mieszkańców, • Utrzymująca się rozbieżność pomiędzy kwalifikacjami a potrzebami rynku pracy • Występowanie zjawiska „uzależnienia” od pomocy społecznej, • Pogłębianie się negatywnego stereotypu „człowieka starego”, • Alienacja i marginalizacja zagrożonych grup społecznych. • Brak pomysłów, inicjatyw, dobrych programów służących rozwojowi Gminy, • Brak kapitału z zewnątrz, brak inwestorów z zewnątrz.

CZĘŚĆ PROGRAMOWA

1. Misja Gminy Grabów w sferze polityki społecznej

Gmina Grabów – zintegrowanym środowiskiem, miejscem godnego życia człowieka i jego zrównoważonego rozwoju.

2. Cele strategiczne, szczegółowe i kierunki działań

Cel strategiczny 1

Rozwijanie systemu wsparcia i aktywizacji osób starszych i niepełnosprawnych

Cele szczegółowe:

1. Rozwijanie usług społecznych na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych,
2. Aktywizacja i wspieranie rodzin sprawujących opiekę nad ludźmi starszymi, niepełnosprawnymi.

Kierunki działania :

1) Edukacja dzieci i dorosłych w zakresie przybliżenia problemów osób starszych i niepełnosprawnych,
2) Budowanie pozytywnego wizerunku starości,
3) Współpraca z PCPR w kierunku niwelowania barier architektonicznych i komunikacyjnych,
4) Zapewnienie odpowiedniej do potrzeb ilości i jakości usług opiekuńczych,
5) Szerzenie idei wolontariatu na rzecz osób starszych,
6) Zapewnienie osobom starszym wymagającym całodobowej instytucjonalnej pomocy miejsc w domach pomocy społecznej, Dziennych Domach Pobytu ,, Senior – Wigor" Klubach ,, Senior +",
7) Coroczne organizowanie imprez okolicznościowych dla osób starszych i niepełnosprawnych,
8) Udzielanie pomocy materialnej zgodnie z ustawą o pomocy społecznej,

Cel strategiczny 2

Systemowa pomoc rodzinom

Cele szczegółowe:

1. Minimalizowanie skutków ubóstwa,
2. Wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej,
3. Tworzenie warunków do prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży,
4. Zapewnienie rodzinom z dysfunkcjami pomocy w ich przezwyciężeniu.

Kierunki działania:

1) pomoc finansowa dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji wynikająca z przepisów prawa,
2) świadczenie pomocy dzieciom i uczniom w formie posiłków w szkołach i przedszkolach,
3) organizowanie robót publicznych i prac społecznie użytecznych w celu złagodzenia skutków ubóstwa,
4) wykorzystanie instytucji asystenta rodziny do pracy nad przywróceniem prawidłowego funkcjonowania rodziny,
5) Zintensyfikowanie pracy socjalnej,
6) Rozwijanie interdyscyplinarności w działaniach podejmowanych na rzecz wsparcia rodzin,
7) Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny.

Cel strategiczny 3

Przeciwdziałanie bezrobociu

Cele szczegółowe:

1. Podejmowanie działań służących ograniczeniu skali bezrobocia i jego negatywnych skutków społecznych,

2. Pomoc osobom i rodzinom bezrobotnym ze szczególnym uwzględnieniem długotrwale bezrobotnych.

Kierunki działania :

1) Zintegrowanie i zintensyfikowanie działań z zakresu pomocy społecznej i instytucji rynku pracy służących aktywizacji beneficjentów pomocy społecznej,
2) Objęcie pomocą materialną rodzin dotkniętych problemem pozostawania bez pracy,
3) Zawieranie kontraktu socjalnego jako instrumentu stymulującego do aktywniejszego poszukiwania pracy i zmiany swojego położenia, a także określenie przez kontrakt socjalny warunków przyznawania świadczeń,
4) Realizacja systemowych projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej (korzystanie z funduszy strukturalnych na aktywizację bezrobotnych),
5) Przeciwdziałanie uzależnieniu świadczeniobiorców od instytucji pomocy społecznej,
6) Działania budujące aktywność społeczną.

Cel strategiczny 4

Wzmacnianie i rozbudowa systemu przeciwdziałania i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie

Cele szczegółowe:

1. Zapobieganie i minimalizowanie skutków problemów uzależnień ze szczególnym uwzględnieniem problemów alkoholowych,

2. Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie.

Kierunki działania:

1) Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej dotyczącej problematyki uzależnień i przemocy,
2) Działania w zakresie edukacji społecznej, promowanie zdrowego – trzeźwego stylu życia, oraz wolnego od przemocy,
3) Podejmowanie działań profilaktycznych poprzez podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy,
4) Rozwijanie systemu pomocy rodzinom, w których występują problemy uzależnień, oraz rodzinom dotkniętym przemocą,
5) Zapewnienie możliwości profesjonalnego wsparcia dla ofiar i sprawców przemocy,
6) Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii,
7) Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Grabów.

ZARZĄDZANIE REALIZACJĄ STRATEGII

1. Propozycja źródeł finansowania i harmonogram realizacji Strategii

Środki finansowe na działania zaplanowane w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grabów na lata 2018 – 2026 będą pochodzić w szczególności z:

1) budżetu gminy,
2) budżetu państwa w ramach dotacji na dofinansowanie zadań własnych,
3) budżetu państwa na finansowanie realizacji zadań zleconych,
4) funduszy europejskich,
5) innych programów i grantów.

Zakłada się, że cele i działania określone w Strategii będą wyznaczały kierunki finansowania polityki społecznej gminy i będą uwzględniane przy konstruowaniu budżetu

gminy w kolejnych latach. Zapisy dokumentu będą również podstawą starań o pozyskiwanie środków zewnętrznych na finansowanie określonych przedsięwzięć.

Zadania zawarte w Strategii będą realizowane w latach 2018 – 2026 głównie przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grabowie, Urząd Gminy w Grabowie, placówki oświatowe , Gminne Centrum Kulturalno – Biblioteczne

2. Wskaźniki monitoringu stopnia realizacji Strategii oraz prognoza zmian

Monitoring jest to stała i ciągła obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian pewnych wielkości, mająca na celu zapewnienie informacji zwrotnych na temat skuteczności i efektywności wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Grabów, a także jej ocenę i zmianę (tam, gdzie jest to konieczne). Monitoring służy badaniu i ocenie sposobu oraz efektywności dochodzenia do wyznaczonych celów i zadań, a także poziomu ich osiągania. Istotnym elementem monitorowania jest wypracowanie technik zbierania informacji oraz opracowanie odpowiednich wskaźników, które będą odzwierciedlały efektywność prowadzonych działań.

Strategia monitorowana będzie corocznie w oparciu o założone wskaźniki monitoringu. Sporządzany będzie raport za każdy okres sprawozdawczy, którym jest jeden rok budżetowy. W raportach będą opisywane zadania realizowane w kontekście założeń Strategii.

Wskaźniki monitoringu:

1) w obszarze dotyczącym ludności – np. przyrost naturalny, saldo migracji, wskaźnik dochodów podatkowych na 1 mieszkańca, liczba klientów pomocy społecznej, powody korzystania z pomocy, formy udzielanej pomocy,
2) w obszarze rynku pracy – np. liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych, w tym liczba kobiet i mężczyzn,
3) w obszarze edukacji – np. liczba szkół, oddziałów przedszkolnych, czytelnictwo,
4) liczba programów i projektów będących narzędziami realizacji Strategii,
5) ilość środków wydatkowanych na realizację poszczególnych działań.

Źródłem pozyskania danych do pomiaru wskaźnika będą: dane statystyczne gromadzone przez Urząd Gminy w Grabowie i jednostki organizacyjne gminy, sprawozdania z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, sprawozdania z realizacji poszczególnych programów i projektów, dane statystyczne GUS.

W ramach realizacji Strategii planuje się, osiągnąć - prognoza zmian:

1) Wzrost poczucia bezpieczeństwa w rodzinach,
2) Poszerzenie wiedzy i umiejętności w zakresie wypełniania ról rodzicielskich,
3) Zapobieganie umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej,

4) Rozwijanie interdyscyplinarnej współpracy instytucji i organizacji działających na rzecz dziecka i rodziny,
5) Stworzenie rodzinom przyjaznych warunków do wychowywania i kształcenia dzieci,
6) Zwiększenie liczby osób zaktywizowanych,
7) Zmniejszenie liczby beneficjentów pomocy społecznej,
8) Ograniczenie bezrobocia, szczególnie wśród osób korzystających z pomocy społecznej,
9) Spadek poziomu ubóstwa,
10) Podniesienie jakości funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania,
11) Wzrost poczucia wartości i bezpieczeństwa osób starszych i niepełnosprawnych,
12) Zwiększenie partycypacji seniorów w życiu społecznym,
13) Zwiększenie udziału osób niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania,
14) Podniesienie poziomu przedsiębiorczości społeczności lokalnej,
15) Poszerzenie wiedzy w zakresie profilaktyki zdrowotnej i zdrowego stylu życia,
16) Poszerzenie wiedzy w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie, zmiana istniejących stereotypów,
17) Mniej dysfunkcji społecznych.

3. System wdrażania i zarządzania Strategią

Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grabów na lata 2018 – 2026 jest Gmina Grabów. Cele i działania określone w Strategii realizowane będą przy współpracy różnego typu instytucji i organizacji, z terenu Gminy Grabów oraz społeczności lokalnej. Podmioty zaangażowane w realizację Strategii zobowiązane są do przedkładania koniecznych informacji i sprawozdań z realizacji działań jednostce koordynującej.

Strategia jest dokumentem otwartym i wraz z upływem czasu może wymagać uaktualnienia zgodnie z potrzebami społecznymi.

Strategia nie wyczerpuje wszystkich działań, które można by uwzględnić w dokumencie. Wybrano najważniejsze i najpilniejsze. Kryterium wyboru były praktyczne możliwości kontynuowania działań już realizowanych i nastawienie na zahamowanie i przeciwdziałanie negatywnym skutkom najważniejszych problemów społecznych.

Realizacja Strategii nastąpi m.in. poprzez wdrażanie następujących programów i projektów:

- Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Grabów podjęty z dniem 5 listopada 2010 r. uchwałą Rady Gminy,

- Gminnego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2016 – 2020,
- Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2016 – 2018,
- Programu Osłonowego Gminy Grabów „Dożywianie dzieci i uczniów" w ramach wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania" na lata 2014-2020,
- Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii uchwalanego corocznie.

Wszystkie podmioty realizujące niniejszą Strategię uwzględniać powinny w trakcie jej wdrażania aktualną sytuację społeczną Gminy Grabów, posiadane zasoby ludzkie, obowiązujące przepisy prawa oraz możliwość finansowania poszczególnych działań w ramach zewnętrznych środków finansowych.

4. Zmiany w strategii.

Wobec potencjalnych zmian zarówno w wymiarze ogólnokrajowym , regionalnym i lokalnym spowodowanych czynnikami zewnętrznymi i wewnętrznymi , niniejsza Strategia może ulec pewnym zmianom bądź uzupełnieniom w drodze stosownej Uchwały Rady Gminy Grabów . W szczególności Strategia może zostać zmieniona czy uzupełniona na wniosek Rady Gminy czy Wójta Gminy Grabów. Przesłankami do wprowadzenia zmian mogą być wnioski lub sugestie funkcjonujących w Gminie podmiotów gospodarczych , organizacji społecznych lub poszczególnym mieszkańców czy ich grup, a także Zespołu Wdrożeniowego. Zmiana działań, o których mowa w Strategii może nastąpić w trakcie wdrażania niniejszego dokumentu.

5. Uwagi końcowe

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grabów na lata 2017-2026 ukierunkowana jest na pomoc rodzinie, która jest podstawową komórką życia społecznego. Obecna sytuacja społeczno – ekonomiczna powoduje, że coraz częściej rodziny stają się niewydolne i bez wsparcia nie są w stanie sprostać stojącym przed nimi zadaniom. Dobrze zaplanowana wspólna praca przedstawicieli samorządu, instytucji i organizacji ukierunkowana na rodzinę jest warunkiem dobrze funkcjonującego społeczeństwa naszej gminy.

IV Sesja Rady Gminy Grabów			
GŁOSOWANIE			
11	Podjęcie uchwały w sprawie uchwalenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Grabów na lata 2018-2026		
TYP GŁOSOWANIA	**Jawne**	DATA GŁOSOWANIA	2018-12-19 11:53:00

LICZBA UPRAWNIONYCH	**15**	GŁOSY ZA	**15**
LICZBA OBECNYCH	**15**	GŁOSY PRZECIW	**0**
LICZBA NIEOBECNYCH	**0**	GŁOSY WSTRZYMUJĄCE SIĘ	**0**
		GŁOSY NIEODDANE	**0**

KWORUM ZOSTAŁO OSIĄGNIĘTE

UPRAWNIENI DO GŁOSOWANIA

LP	NAZWISKO I IMIĘ	GŁOS
1	Bauer Wioletta	ZA
2	Bobrowicz Zenon	ZA
3	Czekalski Zenon	ZA
4	Drozdowski Józef	ZA
5	Gąsowski Dariusz	ZA
6	Jóźwiak Krzysztof	ZA
7	Konarska Olga	ZA
8	Kowalski Krzysztof	ZA
9	Lasota Zbigniew	ZA
10	Nowak Sławomir	ZA
11	Pijewski Marcin	ZA
12	Pionko Marcin	ZA
13	Rosiński Rafał	ZA
14	Sobiński Michał	ZA
15	Starczyński Andrzej	ZA